

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ



IV. KUTLU DOĞUM SEMPOZYUMU

(TEBLİĞLER)

19-20 NİSAN 2001
ISPARTA

S.D.Ü. İLAHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 10

BİLİMSEL TOPLANTILAR YAYIN NO : 4

TERTİP HEYETİ

Başkan : Prof. Dr. İsmail YAKIT (Dekan)

Sekreter : Yrd. Doç. Dr. Kemal SÖZEN

Üyeler : Prof. Dr. Mustafa ÇETİN
Prof. Dr. M. Orhan ÜNER
Doç. Dr. M. Saffet SARIKAYA

ISBN 975-7929-46-8

DİZGİ

Ayşe SERİM

KAPAK

S.D.Ü. Basın ve Halkla İlişkiler

BASKI

Ali ÇOLAK

Yayınlanan Tebliğlerin Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.
Yayınlanan tebliğler kaynak gösterilmek şartıyla iktibas ve atıf şeklinde kullanılabilir
©SDÜ İlahiyat Fakültesi Isparta-2002

İSTEME ADRESİ

S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Merkez Kampüsü ISPARTA

Tel : (0.246) 237 10 61 Fax: (0.246) 237 10 58

HZ. PEYGAMBER'İN ŞEMAILİ VE ŞAHSİYETİ

Yrd.Doç.Dr. Habil ŞENTÜRK*

Hiz. Peygamber'i anlamak ve anlatmak, tanımak ve tanıtmak o kadar kolay olmasa gerektir. Ancak O'nu tanımak ve tanıtmak bir Müslüman'ın imanının gereğidir. O'nu ne kadar sağlıklı tanıyorsak müslümanlığımız da o kadar sağlıklı olacak demektir. Hiz. Peygamber hem bir insan, hem de bir peygamberdir. İnsandır, insan olarak bizim gibi yer, içer, gezer, dolaşır, sever sevinir, kızar, öfkelenir. Peygamberdir, görevlidir, görevinin gereği olarak insanlara Allah'ın emirlerini, yasaklarını, bir kul olarak nasıl yaşaması gerektiğinin bilgisini ve örneğini sunmak durumundadır. Allah'la olan vahiy irtibatı sebebiyle farklı ve üstün özelliklere sahiptir. Yani O bir müslüman gözünde, her yönüyle bilinmesi ve örnek alınması gereken ideal bir insan ve müslüman modelidir. Bu durum Kur'an'da da "üsvetün hasenetün", yani "güzel örnek" şeklinde belirtilmektedir.¹

"Bu, beşer olarak doğup da, insan olma çabası gösteren kimselerin nasıl bir insan olmaları gerektiğinin modelini Cenab-ı Hak bahis konusu ayetle belirtmiş olmaktadır:Allah'ın Rasulü, insanlar için bir insanlık modelidir. İnsanlar O'na baka baka kendini eğitsin, davranışlarını şekillendirsin ve böylece sıra dışı bir beşer olma çabası içinde olsun, demektir.

Burada, bu günün insanı on beş asır öncesinin "güzel örneği" ile nasıl irtibat kuracak ve kendi kendine bu işi nasıl başaracak, şeklinde ciddi bir problemle karşı karşıya gelmektedir. Bilindiği gibi örnek, model, mürşit, rehber, önder, usta gibi çeşitli kademedeki nüansları ile tanımlanan "üsve" kelimesi, bir fikri değil, bir hareketi ifade etmektedir. Fikir, kitaptan öğrenilip anlaşılabilir; fakat davranışların, bir kitaptan okunup da aynen uygulanması mümkün değildir. Güzel davranışlar, gözle görülen bir örnekten ve uzun bir eğitim sonucunda kazanılabilir.

* SDÜ İlahiyat Fak. Din Psikolojisi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

1 Ahzab; 21

Sözü edilen canlı örnekler, ashab neslinden itibaren, nesilden nesile aktarılarak görgü yoluyla yaşayıp gelmektedir. Bu bir peygamber mayasıdır ki, yok olması mümkün değildir. Bu maya Allah'ın koruması altındadır.² Hz. Peygamber'den günümüze İslam kültürü, Kur'an-Sünnet-Ashâb ve Ümmet gibi dört unsuru olan manevi bir miras yoluyla bize kadar gelmiştir.³

Bu girişten sonra Hz. Peygamber'i tanımaya ve tanıtmaya başlayabiliriz. "İlahi vahyin mazharı olan Ahirzaman Peygamberi aynı zamanda o vazifeyi temsil edebilecek bir vücut yapısı ile de donatılmıştır. O'nun insanlar üzerindeki çarpıcı tesir gücünde heybetli bir vücut yapısına sahip oluşunun da payı bulunmaktadır."⁴ O'nun ahlaki kişiliği ise Kur'an'da Allah tarafından şu şekilde övülmüştür: "Sen, şüphesiz pek büyük bir ahlak üzerindesin."⁵

Hz. Peygamber'in vücut yapısı güzel, azaları mütenasip, alını ve göğsü ile iki omuzunun arası ve avuçları geniş, boynu uzun, ölçülü ve gümüş gibi saf, omuzları, pazuları ve baldırları iri ve kalın, bilekleri uzun, elleri ve parmakları uzunca ve kalınca idi. Mübarek cildi ise ipekten yumuşak idi.

Başı biraz büyükçe, hilal kaşlı, çekme burunlu ve güzel yüzlü idi. Kirpikleri uzun, gözleri kara, güzel ve irice idi. Kaşlarının arası yakın fakat çatık kaşlı değildi.

Teninin rengi ne çok beyaz, ne de karayağız idi. Belki ikisi ortası kırmızıya çalan bir beyaz olup, nûrâni ve berrak idi. Gözlerinin akında dahi az kırmızılık vardı. Dişleri inci gibi olup, konuşurken ve gülerken parlardı.

Saçları ne kıvrıkcık ne de tam düzdü. Saçlarını uzattığı zaman kulak memelerinden aşağı inerdı. Sakalı sık ve tam olup fazla uzun değildi.

Duyu organları gayet sağlıklı ve hassastı. Gayet iyi işitir ve iyi görürdü. Yürüyüşü vakarlı, kolay ve süratli idi, fakat aceleci değildi. Hasılı mükemmel ve müstesna surette yaratılmış bir vücuda sahipti.⁶

Hz. Peygamber tutum ve davranışları itibariyle de, güler yüzlü, tatlı sözlü idi. Kimseye kötü söz söylemez, kötü muamele yapmaz kimsenin sözünü kesmezdi. İnsanlara karşı mülayim ve mütevazi idi. Katı ve sert değildi.

2 Ali Yardım, Peygamberimiz'in Şemali, s.33-34

3 Mustafa Fayda, Allah'ın Kılıcı Halid b. Velid, s.17-20

4 A. Yardım, a.g.e., s. 50.

5 Kalem, 6.

6 A. Yardım , a.g.e., s. 51-52.

O’nu karşısında gören kimse önce O’nun heybetinden irkilir, ancak onunla sohbet edince de onu sever ve adeta aşık olurdu. O insanlara derecelerine göre iltifat eder, akrabasına daha çok ikramda bulunurdu.

Hizmetkarlarını pek hoş tutar, kendisi ne yerse ondan yedirir, ne giyerse ondan giydirirdi. Cömert, şefkatli ve merhametli, cesur ve aynı zamanda da yumuşak huylu idi. Sözüne sadık, ahbine bağlı idi. Hasılı güzel ahlakta, akıl ve zekada insanlardan çok üstün durumdaydı.

Yemede, içmede, giymede iktisatlı idi. Hayatında israfa yer vermezdi. Bulduğunu yer ve bulduğunu giyerdi. O’nun hayatında lükse ve ihtişama yer yoktu.⁷

O güzel giyinmeyi sever, giydiğini üzerine yakıştırırdı. Bu sebeple zaman zaman çeşitli renk ve desenlerde elbise giymişlerdi. O şöyle buyurmuştur: “Ey müminler! Gönlünüzce yiyiniz, içiniz, giyininiz ve Allah yolunda sarfediniz. Ancak israfa kaçmayınız veya gurur ve kibire kapılmayınız.”⁸ Ayrıca “Allah güzeldir, güzelliği sever”⁹ buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz, lüzumsuz konuşmaz, az söz ile çok mana ifade edecek şekilde konuşurlardı. Dinleyenlerin iyice anlayıp kavramalarını sağlamak için, anafikir mahiyetindeki cümleleri üçer defa tekrar ederdi. Konuşurken muhatabına ne kaba davranır ne de hakaret ederdi.¹⁰

O, kimseye karşı kabalık yapmadığı gibi kabalığa yol açacak bir davranışta da bulunmazdı.¹¹ O’nun ne hizmetçilerini ne de hanımlarından birisini dövdüğü olmamıştır.¹² Hz. Peygamber hediye kabul ederdi, ancak hediye getirenlere de fazlasıyla mukabele ederdi.¹³

Dünya ve dünyalıklar O’nu öfkelenDIRmezdi. Ancak bir hak ve bir prensip çiğnenince çok kızardı.¹⁴

Abdullah b. Haris anlatıyor:”Rasulullah Efendimiz kadar çok tebessüm eden, yani onun gibi güleç yüzlü bir kimse daha görmedim.”¹⁵

7 A. Yardım, a.g.e., s.52-53.

8 Buhari Sahih VII, 33; İbn Mace, Sünen, II, 1192.

9 A. b. Hanbel, IV, 133,151.

10 A. Yardım, a.g.e., s.291

11 A. Yardım, a.g.e., s.399

12 A. Yardım, a.g.e., s.400

13 A. Yardım, a.g.e., s.403

14 A. Yardım, a.g.e., s.292

15 A. Yardım, a.g.e., s.298

Amr b. Âs ise, “Rasulullah Efendimiz kalpleri kazanmak ve gönülleri İslam’a ısındırmak için, en belalı kimseleri bile güler yüz ve tatlı sözle karşıladı.”¹⁶ demektedir.

O, karşısındakilere değer verir, onların kendisine aşırı saygı göstermelerine ve bu sebeple kendilerini küçük düşürmelerine fırsat vermezdi. Kimseye haksızlık etmez, herkesin hakkını korurdu. O, bir adalet timsaliydi.

Hz. Peygamber, konumu gereği insanlarla çok yönlü ilişkiler içindeydi. O hem bir dini lider, hem bir devlet başkanı, hem bir komutan, hem de bir eğitimciydi. Bu görevlerin her birini en güzel şekilde ifa ediyordu. O, ailesi içinde iyi bir eş ve iyi bir baba, ailevi konularda iyi bir örnek idi.¹⁷ O şöyle buyurmuştur: “Sizin en hayırlılarınız, hanımlarına karşı en iyi tutum ve davranış içinde olanlarıdır.”¹⁸ O, sosyal hayatta da herkesin güvenini kazanmış, itibarlı bir şahsiyetti. O’nun nazarında insanlar, Allah’ın kulları olarak eşit muamele görürlerdi. Zenginlerin, toplumda itibarlı kimselerin davetlerine icabet ettiği gibi, fakirlerin sofralarını da şerefendirir, onların da gönüllerini alırlardı. O, insanları iyi tanıır, kabiliyetlerini keşfeder ve bu kabiliyetleri de yeri geldiğinde uygun makam ve mevkilerde, uygun görevlerde değerlendirirdi.

Hz. Peygamber, Allah’a iyi bir kul olmağa azami gayret göstermiş, Allah’ın verdiği nimetlere karşı şükreden bir kul olma azmi içinde, farzlardan başka nafîle ibadetleriyle de Allah’ın sevgisini ve rızasını kazanmaya çalışmıştır. Fakat her konuda olduğu gibi bu konuda da itidalden ayrılmamış, ölçü ve dengeyi korumuştur. Din ve dünyayı barıştırmış, bağdaştırmış, bütünleştirmiştir. O’nun hayatında ruhbanlığın da yeri yoktur.

Hasılı O, bir insan güzeli ve bir insanlık modelidir.

Burada İlahiyat öğrencilerinde Hz. Peygamber imajı ile ilgili son sınıf öğrencilerine uygulamış olduğumuz anket cevaplarından bazı örnekler sunarak konuşmamı bitirmek istiyorum.

Soru: Hz. Peygamber’i bir insan ve bir peygamber olarak tanıtınız.

Cevaplar:

– “O, halkın içinde onlarla beraber; onlarla yiyor, onlarla oturuyor, onlarla ağlıyor, onlarla gülüyordu. O dememiş miydi; “Ben güzel ahlaklı

16 A. Yardım, a.g.e., s.398

17 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, II, s.663. vd.

18 A. b. Hanbel, II, s.472.

tamamlamak üzere gönderildim.” ve Kur’an dememiş miydi; “Şüphesiz sen, yüce bir ahlak üzeresin.”

— “O, bütün yaptıklarını nefret ettirerek değil, gönüllere girerek yapmıştı.”

—“Ben Hz. Peygamber’i insanlara tanıtırken, O’nun Medine sokaklarında yürüyüşünü, ashabıyla şakalaşmasını, Hz. Aişe ile yarışmasını ve Uhut için savaşa hazırlanırkenki halini anlatırdım.”

— “Doğuşu, çocukluğu, peygamberliğiyle bir örnek, bir sembol, bir öğretmen, bir devlet başkanı, bir inkılapçı ve davetçi.

Kendisini kurutulmuş et yiyen bir ananın evladı olarak niteleyen ve “Ben, annem Amine’nin rüyası, kardeşim İsa’nın müjdesi, babam İbrahim’in duasıyım.”, diyen bir peygamber.

Bir tas çorbada bir çok kaşığı toplamayı, bir safta, zengin-fakir, beyaz-siyah insanı omuz omuza getirmeyi başaran, şefkat, sevgi ve kardeşlik öğretisinin önderi.

Oturması, kalkması, yürüyüşü, konuşması, gülümsemesi, yemek yerken yaptığı davranışlar, küçüğe ve büyüğe karşı olan tutum ve davranışlarıyla en güzel suret, rahmet ve “üsvetün hasene” yani güzel örnek olan bir zat-ı Muhammedî. İnsanlar O’nunla güler, O’nunla ağlar ve O’nunla hayat bulurlardı. Nitekim bir sahabi; “Ya Muhammed, seni caddede, sokakta, ve camide gördüm mü dayanamıyorum, sensiz bir dünyayı düşünemiyorum, sana aşığım diyordu.”

— “O, yeri geldiğinde aç kalan, yeri geldiğinde et yiyen, gerektiğinde ağlayan, gerektiğinde gülümseyen bir kişiliğe sahiptir. O, sevimli, hoşgörülü, sabırlı, güler yüzlü, insanları seven bir yapıya sahiptir. İnsanların dertleriyle ilgilenen, herkesin acısına da sevincine de ortak olabilen bir kişiliktir.”

— “Hz. Peygamber akraba ilişkilerini, aile bağlarını, her zaman canlı tutmuş, kimseyi kırmamak için elinden gelen gayreti göstermiştir. Kızı Hz. Fatıma’ya olan sevgisi, kız çocuklarının diri diri gömüldüğü cahiliye toplumunda tüm ailelere örnek bir baba modeli olmuştur. O dönemde aile ilişkilerinin bile maddi çıkarlar doğrultusunda geliştiği bir toplumda Hz. Peygamber davranışlarıyla örnek olmuştur.

Hz. Peygamber’i şekil olarak tanıtmak gerekirse, ne uzun ne de kısa boylu, uzuna yakın orta boylu, siyah saçlı, beyaz tenli, saçlarını zaman zaman ensesini kapatacak kadar uzattığını, sakallı olduğunu söyleyebiliriz.

H. Peygamber'in ahlâki yönünü burada anlatmak hayli zor ama, O'nun ahlâkı kısaca Kur'an ahlâkıdır denebilir. O her zaman, her davranışında ölçülü olan, aşırılığı sevmeyen ve men eden bir insandır. İbadette dahi ölçüyü tavsiye etmiş, önemli olanın az da olsa sürekli olan ibadet olduğunu vurgulamıştır.

Devlet idaresinde kararlarını tek başına almamış, daima istişare yapmış yani sahabenin fikirlerini almıştır. Böylece onlara bu yönde de örnek teşkil etmiştir.”

—“Rasul-ü Ekrem, aile hayatında da güzel örnek olmuştur. Hanımlarına büyük incelikle davranmış, onları üzmemeye gayret göstermiştir. Örneğin hanımlarına gül hediye ettiğini ve Hz. Aişe'ye “Alyanaklım” gibi hitaplarda bulunduğu rivayet edilir. Yine Hz. Aişe ile koşu yarışına çıktığı, bazen Peygamberimizin, bazen de Hz. Aişe'nin galip geldiği nakledilir. O insanlara hep gülümserdi. Sahabeleriyle şakalaşır, onlarla hoş sohbetlerde bulunurdu.”

—“O da bizler gibi sıradan özellikleri olan, Arap toplumundan gelen bir insandır. Bizler gibi yiyip içmekte, yatıp uyumakta, evlenmekte ve diğer insanla sosyal ilişkiler kurmaktadır. Diğer insanlardan farklı tarafı Allah ile kurmuş olduğu ilişki ve almış olduğu vahiydir. Bu açıdan O, diğer insanlardan farklı ve üstündür.”

—“Bizler gibi yiyor, içiyor, içinde bulunduğu toplumun acılarıyla üzülüyor, sevinçleriyle de seviniyordu. Ama ölçülü davranmayı elden asla bırakmıyordu.”

—“O, aynı zamanda iyi bir devlet reisi ve ordu kumandanı idi. İmanından gelen kuvvetle hiç bir şeyden korkmaz, savaşta en ileri safta yer alır ve ashabına cesaret verirdi.”

—“O, ticarete mükemmel bir tüccar, evde mükemmel bir aile reisi, devlet idaresinde mükemmel bir yöneticidir.”

—“Hz. Muhammed eşlerine karşı anlayışlı yol gösterici ve sabırlı bir koca, küçüklere sevgi ile muamele eden bir büyük, büyüklere karşı farklı din ve düşüncelerde olsalar dahi onlara saygılı davranan bir şahsiyet, adil bir işadamı, güvenli bir dost, problemleri güzellikle çözen bir hakem, bulunduğu ortama bereket getiren bir bereket kaynağı, Rabbi'ne sonsuz bir sevgi ve haşyet ile bağlı bir mümin, insanlara sırat-ı müstakime ulaşmada en büyük önder, Kur'an'ı anlatmak ve hayatına tatbik etmek ve diğer insanlara açıklamak hususunda mükemmel bir tebliğcidir.”

Kaynaklar

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I-VI, Mısır 1313.

Buhari, Ebû 'Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Cami'us-Sahih*, I-VIII, İstanbul 1315.

Fayda, Mustafa, *Allah'ın Kılıcı Halid b. Velid*, Çağ Yay., İstanbul 1992

Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, I-II, İrfan Yay., İstanbul 1990

İbn Mace, Ebû' Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvîni, *Sünen*, I-II, Kahire 1372-1373.

Yardım, Ali, *Peygamberimizin Şemali*, Damla Yay., İstanbul 1997.